

Сценарій до дня української писемності і мови «Квітни, мово наша рідна!»

(Зала прибрано в українському стилі. На стінах між вишитими рушниками оформлені українським орнаментом висловлювання видатних людей про мову)

На Україні повинно мати силу тільки українське слово.

(В. Винниченко).

Мова – наша зброя, якою ми служимо народові, що нас породив, вигодував.

Мова – втілення думки. Що багатша думка, то багатша мова.

Любімо її, вивчаймо її, розвиваймо її.

(М. Рильський).

Мова – це історія народу. Мова – це шлях цивілізації і культури.

(О. Купрін).

...Я дуже люблю...народну українську мову, звучну, барвисту й таку м'яку.

(Л. Толстой).

Не умовних звуків тільки вчиться дитина, вивчаючи рідну мову,

але п'є духовне життя й силу з рідної груді рідного слова.

(К. Ушинський).

І якщо завтра мова моя згине,

Уже сьогодні вмерти ладен я.

(Р. Гамзатов).

Ведуча: Дорогі гості та шанувальники рідного слова! Щиро вітаємо вас сьогодні в цьому затишному залі на святі «Квітни, мово наша рідна!» і запрошуємо до щирої бесіди, до гарної пісні, іскрометного жарту.

(Дівчина в українському вбранні на вишитому рушнику підносить коровай:)

Гостей дорогих ми вітаємо щиро.

Стрічаємо хлібом, любов'ю і миром.

Ведучий: Свято відкриває наш почесний гість _____

Ведуча: Це тут, де сонце оселилось поміж квітів
де лебедину пісню чути знову й знову,
де сміх й дитинство по лісах й степах розлиті,
це тут, у чистих росах, народилась мова.

Ведучий: Сьогодні ми зібралися, щоб вшанувати нашу рідну мову, бо вона – життя духовного основа. Цивілізоване суспільство не може існувати без мови – засобу спілкування між людьми, засобу вираження думки і передачі досвіду сучасникам і наступним поколінням. Мова - це наша неоціненна спадщина, з нею ми не розлучаємося протягом усього життя.

(Звучить «Мелодія» М.Скорика, відеослайди: Дніпро, калина, старенький дідусь, коровай на весільному столі, дівчата у вишиванках)

Почалася з маминого слова,
З буйних трав і синього Дніпра,
Рідна мово, зіронько ранкова!
Куц калини з рідного двора!
Ти – журлива пісня мого діда,
Коровай весільний на столі,
Вишиванка сонячного літа,
Сад вишневий щедрої землі.
Дівчино з привітної господи!
Із пшениці сплетена коса.
Рідна мово, серце мого роду!
Ти мій біль, моя любов, сльоза.
Ніжна, мила, світанкова,
Ясна, чиста, колискова,
Мелодійна, дзвінкотюча,
Дивна, радісна, співуча,
Лагідна, жива, казкова,
Красна, чарівна, шовкова,
Найдорожча, добра, владна,
Мудра, сонячна, принадна,
Солов'їна, барвінкова
Українська мова!

Ведуча: Мова – це душа народу. Опановувати мову людина починає з дня народження. Кожен з нас ще у сповиточку, дитиною вперше почув від матері перші звуки рідної мови. Ті ласкаві слова були наповнені таким материнським почуттям, мов квітка нектаром!

Ведучий: Мово моя, мово, мовонько – розмово,
чиста, як джерельце, голосна, як дзвін.
Ти для мене мамина ніжна колискова,
й пісня про кохання, і натхнення гімн.

Ведуча: Я з тобою, мовонько, в світ цей народилась,
принесла у генах пам'яті слова,
Я ціле життя тебе, рідна мово, вчилась,
й ще доти вчитимусь, поки я жива.

Ведучий: Ти така безмежна – поле колоскове,
ти така прекрасна – полум'яний цвіт.
Заспіваєм пісню, чи промовим слово –
з подивом, повагою слухає весь світ.

Ведуча: Чи помічали ви, що з кожним днем усе життя ваше стає дедалі тісніше пов'язане з мовою? Адже скільки себе пам'ятаємо, ми завжди вміли розмовляти. Все, що ми знаємо і все про що дізнаємось, принесла нам мова. Приказка «Вік живи – вік учись» поширена і на мову: її пізнання не закінчується ніколи.

О, що за мова! Лиш торкнешся слова -
І заспіва воно, немовби вітер
Струни торкнувсь - і враз вона зітхнула, -
Струна? Чи слово? Чи сама душа?
О, що за мова!
Це ж бо мова - пісня... (М.Браун)

(Звучить українська народна пісня)

Ведучий: Найдорожчим скарбом у кожного народу є його мова, ота жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ вкладає своє давнє життя і свої сподівання, і розум, і досвід, і відчуття.

Слово-словечко, ріднеє слово,
Мова вкраїнська, рідная мово,
Вами пишаюсь, горда я вами,
Мовою рідною, чудо-словами.
Слово-словечко, біль і розрада,
Тиха молитва літнього саду.
Каплі дощу, що живить природу,
Гордість держави, багатство народу.
Слово-словечко, ширість і мужність
Юна безжурність і сивая мудрість.
Вічне натхнення, вічна наснага,
Захоплення, подив, пошана й повага.

Ведуча: Мова – то цілоще джерело, і хто не припаде до нього вустами, той сам всихає від спраги.

(Звучить пісня)

Читець 1: Українська мова – джерельце глибоке,
Де п'ємо водицю так багато років.
Це куплет із пісні, що співала мати,
Це частинка стежки, що веде до хати.

Читець 2: Українська мова – це криниця серця,
Ніжна і цілоща, як вода з відерця.
Наймиліша в світі, наша рідна мова:
Світла, колискова, чиста й ромашкова.

Читець 3: Нею розмовляють всі дорослі й діти
І шепочуть з вітром дивовижні квіти.
Все прекрасне в себе, мово, ти ввїбрала
І своїм звучанням світ зачарувала.

Читець 4: Мово українська, ти така чудова,
Наче хвиля в морі, тиша вечорова.
Всім даєм наснаги, вміння розмовляти,
Як, же, мово рідна, нам тебе не знати?

Ведучий: Українська наша мова така мелодійна, така неповторна, бо увїбрала в себе гомін полів, лісів і морів нашої землі. Вона переткана калиною, барвінком і вишневим цвітом. Кожна її ниточка вимочена в криницях і струмках людської звитяги. Вона з голосу золотого колосся, осмаленої війнами землі, торкнутого полину Чорнобиля.

О рідна українська мово!
Ти – незгасаючий вулкан.
Твоє чарівне, ніжне слово –
то життєдайний поля лан.
Ти – соловейка тьохкання весною,
а восени - як клекіт журавлів.
Узорчастість снігів зимою
і свіжий вітер серед жнив.
Ти в спеку дощову хмаринка,
у моря чистого прибій.
У смутку чорного години –
знамення Боже – голос твій.

О тепле українське слово,
чаруєш співом цілий світ.
О рідна моя нене-мово –
рожевий світанковий цвіт.

Ведучий: Якої ж думки про значення української мови у формуванні національної свідомості дотримувались видатні українські громадські діячі, поети та прозаїки?!

(показ слайдів)

Ведучий: Мова – то найперша ознака нації. Є мова – є і держава, є народ. Тому так ревно, так планомірно нищили українську мову наші вороги – «раби на розум і на вдачу». Вони добре розуміли, що «люд без мови – то глина безлика, без'язика отара овець». А отарою так легко управляти!

I ведуча. Рідна мова!

II ведуча. Мудра Берегинє!

I ведуча. Прєсвята Богородице!

II ведуча. Судилась їй терниста дорога!

I ведуча. Вона як Україна, дивиться у душу кожного з нас очима рідної мами, батьківським словом промовляє до нашого серця.

II ведуча. Слово рідної мови, увінчане терновим вінком страждання, не раз топтане і зневажене.

I ведуча. Заборонене і згнєблене!

II ведуча. Зражене і забуте!

I ведуча. Щоразу воскресало, аби відродитися у терновому вінку страждання, краси і слова!

II ведуча. Терниста дорога стелилась нашій мові, але вона піднімалася з колін, розвивалася, квітла.

Мово рідна! Ох, які ж бо люди...
Серце в грудях болісно стиска,
Що тебе поневічили люди,
Ласого шукаючи шматка.
Мово рідна, ти життя народу
І культури рідної краси
З під меча недолюдка – заброди
Твоя сила знову воскресла!
Вірую, прийде твоє дозріння!
Вірую, у долю твоїх днів!
Бо народ, що мав таке коріння,
Не зміліє в паводках віків.

Ведучий: Від часів російського царизму та в умовах радянської імперії наша мова витримала 48 заборон! Подібного не знає історія жодної мови, жодної держави.

(Звучить пісня “Рече та стогне Дніпр широкий”. На сцені 12 дівчат в українському вбранні. Кожна із них зачитує одну із дат в скорботному календарі української мови, після чого повертається і йде в глибину сцени)

1720 р. – російський цар Петро I заборонив друкувати книжки українською мовою.

1796 р. – видано розпорядження про вилучення у населення України українських букварів та українських текстів із церковних книг.

1775 р. – зруйновано Запорізьку Січ і закрито українські школи при полкових козацьких канцеляріях.

1862 р. – закрито українські недільні школи, які безкоштовно організовували видатні діячі української культури.

1863 р. – указ російського міністра Валуєва про заборону видання книжок українською мовою.

1876 р. – указ російського царя Олександра II про заборону друкування нот українських пісень.

1884 р. – закрито всі українські театри.

1908 р. – вся культура і освітня діяльність в Україні визнана царським урядом Росії шкідливою, “могущей визвать последствия, угрожающие спокойствию и безопасности Российской империи”.

1914 р. – російський цар Микола II ліквідує українську пресу газети і журнали.

1938 р. – сталінський уряд видає постанову про обов'язкове вивчення російської, чим підтинає коріння мові українській.

1983 р. – видано постанову про так зване посилене вивчення російської мови в школах і поділ класів в українських школах на дві групи, що привело до нехтування рідною мовою навіть багатьма українцями.

1989 р. – видано постанову яка закріплювала в Україні російську мову як офіційну загальнодержавну мову, чим українську мову було відсунуто на третій план, що позначається ще й сьогодні.

Читець: Як довго ждали ми своєї волі слова,
І ось воно співа, бринить.
Бринить – співає наша мова.
Чарує, тішить і п'янить.
Як довго ждали ми...
Уклін чолом народу,
Що рідну мову нам зберіг.
Зберіг в таку страшну негоду,
Коли він сам стоять не міг.

(Музика замовкає. Із глибини сцени виходять дівчата із запаленими свічками, читають «Молитву» Катерини Мотрич. Дівчата стоять обличчям до глядачів. У кожній в руках горить свічка).

- Мово! Пресвята Богородице мого народу! З чорнозему, з любистку, м'яти, рясту, свшан-зілля, з роси, з дніпровської води, від зорі й місяця народна.
- Мово! Мудра берегиня, що не давала погаснути земному вогнищу роду нашого і тримає народ на небесному Олімпі волелюбності, слави і гордого духу.
- Мово! Велична молитво, у своїй нероздільній трійці, що еси ти і Бог Любов, і Бог Віра, і Бог Надія!
- Мово наша! Передчасно постаріла, посивіла, змарніла, на хресті мук розп'ята. Стражденнице, в сибіри й на колими погнана, в соловецьких ямах згноєна, за моря й океани розвіяна, голодомором викошена, лютим чоботом розтоптана, стонадцять разів розстріляна, чорнобильською смертю засіяна.
- Мово наша! Убога прочанко з простягнутою рукою! Осквернена й знеславлена своїми дітьми. Прости гріхи їхні вільні і невольні, прости той чорнобильський плід і те дике зілля, що густо вродило на нашому трагічному лану.
- Стаю перед тобою на коліна і за всіх благаю: прости нас грішних! Повернися до нашої хати, звідки тебе вигнано, повернися до рідного краю...
- Прости! Воскресни! Повернися! Возродися! Забувай вічним і віщим Словом від лісів – до моря, від гір – до степів. Освіти від мороку і освяти Україну, возвелич, порятуй народ її на віки!

Читець: Мово українська,
Мово моя рідна,
Чому тебе цураються,
Чом ти така бідна?
Я тебе, кохана,
Вирву з поневіри,
Навернуться ще до тебе
Усі недовірки.
Над Галичиною
Перла заблестіла:
- Подивіться, яка гарна
Наша мова мила!
Пахуча, мов квітка,
Розкішна, мов пава!
За те тобі, моя мово,
Вічна честь і слава.

Ведучий: Але рідна мова наша вистояла! Тепер вона – державна мова України. Її державний і офіційний статус закріплений десятою статтею Конституції України.

Читець 1: ...Ви чуєте, згадали знову
про нашу, українську мову?
Закон «Про мови ...»? Так. Вітаю.
Я рідній мові присягаю.
Усі ми – родом з України.
Пісенний край наш солов'иний .
Якого ж племені ми діти?
Чий читася заповіти?
Любіте нашу рідну мову,
беріть до зброї гостре слово.
Ні. Не забули ще слов'яни
Шевченка заклик полум'яний.
О милозвучна наша мово!
О пісне мами колискова!
Тараса невмируще слово.
О рідна українська мова!

Читець: Любо в гаю соловей виспіває,
Слухаю ніжне ляцання;
Чистую, ширюю річ українськую
Чую я в тім щебетанні.
Ми, українці, розумні люди –
Зрадники рідної мови;
Ти ж, моя пташко, до мови дідівської
Повна живої любові.
Болісно серцю, жалем обгортає
Пісня смутна солов'їна
Десь із туману, з прозорої хмари
Дивиться давня Вкраїна
...рідне слово – тая м'ята, материнка, рута.
І невже, пахуча мово, будеш ти забута?..

Ведучий: Слово – найтонший різець – яким можна доторкнутися до найтонших рис в людському характері, до найпотаємніших куточків людської душі, до найсокровеннішого. Словом можна створити красу, а можна й спотворити. Ви будете чути прекрасну мову кращих синів і дочок України, які своє слово поставили на сторожі честі, совісті. Прекрасна наша мова, бо писалась людьми з незглибимими душами, к ров'ю гарячих сердець.

Читець 1: Трембітна мово, музико, калино!
Звучи в розмові, повсякчас звучи.
Говориш ти – говорить Україна.
О рідне слово, більше не мовчи!

Читець 2: Ти, рідна мово. Чиста, як роса,
Цілюща й невичерпна, як криниця.
Святине наша, гордість і краса,
Ти – розуму народного скарбниці!

Читець 3: Як легко йти з тобою по землі
І підставлять вітрам лице відкрите!
Для мене ти, як і насущний хліб,
Без тебе як не зміг би в світі жити.

Читець 4: Диво калинове,
Пісня солов'їна,
Рідна наша мово,
Ти у нас єдина.
Із віків прийшла ти!
У борні змужніла!
Тебе не здолати,
Мово наша мила!

Читець 5: Візьмемо, як зброю,
Слово своє рідне.
Понесем з собою
У майбутнє гідне.
Розвивайся, мово,
Розцвітай, як ружа.
Українську мову
Любимо ми дуже!

Ведучий: Приємно слухати ніжну, з душею скомпоновану гру слів. Тут і мовне багатство, і з граматикою все гаразд. Але, на жаль, не завжди буває так. Дехто забуває, що чистота мови, її багатство – така ж необхідна річ, як і чистота тіла, охайність одягу. А недбале ставлення до власного мовлення викликає не лише зневагу, але й огиду.

Ведучий: Не вірите?

Ведучий: Так буває, що, хто нехтує культурою рідної мови, потрапляє в жалюгідне становище, хоч, на жаль, сам цього не усвідомлює.

Ведучий: Чому ж так трапляється все-таки? А тому, що й досі тліє у душах багатьох отой комплекс меншовартості, насаджуваний віками неволі! Мовляв, українською говорити не престижно, бо це мова сільська, та й не модна. Та все ж ми спілкуємося один з одним... Розмовляємо, пишемо листи, читаємо книжки, дивимося телевізор, слухаємо радіо...

Ведуча: Та, на жаль, культура нашого мовлення не завжди висока. У спілкуванні трапляються діалектні слова, жаргонізми, слова-паразити, вульгаризми.

Ведучий: Не можна бути байдужим до того, як ми користуємося мовою, як виражаємо свої думки, як цінуємо рідне слово.

Ведуча: Один мудрець сказав: "Людина, байдужа до рідної мови, схожа на дикуна. Тому що її байдужість до мови пояснюється повною байдужістю до минулого, сучасного, майбутнього свого народу".

Ведучий: Манкуртами називають таких людей – тих, що втратили історичну пам'ять, а з нею і почуття національної гідності. Як не згадати тут поезію Бориса Кулика «Манкурти».

Читець: Забуто все: історію і мову.
Дніпрові груди сковано в граніт.
Ідесь у полі знайдена підкова
Вже не хвилює сивиною літ.
Вже все одно, якою говорити,
Вже все одно, хто ми на цій землі.
Гадали – будем вдягнені і ситі,
Все інше – зайвий клопіт на чолі.
Та не зійшло: Дніпро немов калюжа,
Та не зійшло: вже діти як чужі
Ідуть у світ непевні і байдужі.
Ледь що – готові взятись за ножі.
Такі не схилять голову в шанобі.
Їм материнська мова - дивина.
Не діти, а манкурти вузьколобі
Від ситості, неробства і вина.
Їм не болять потоптані могили,
Їм не болить розтерзана земля.
У них уже ні гідності, ні сили.
А де їм взятись? Звідки? Звідкіля?
Отак і йдуть надшерблені і ниці,
Надломлені у мислях і хребтах,
Дожовують останні паляниці,
А там – хоч жебраками по світах.
Якщо ти є, народе, я благаю,
Не обкрадай ні долі, ні себе.
Бо втрадиш все: не бачить тобі раю,
Ні паляниць не буде, ні тебе.

Ведучий: Усе є в нашій мові, тільки треба наполегливо вивчати, безмежно любити її і пишатися нею!

Наосліп, чи навпомацки скоріш,
Блукаю я у мовних коридорах.
Як хочеться слова зложити у вірш,
Та важко відшукать потрібне слово.
Воно навмисно заховалось десь
І з тебе насміхасться зухвало:
«Шукай, шукай, але коли знайдеш,
Одного слова виявиться мало».
Замало, щоб повідать про народ,
Про найпрекраснішу у світі мову.
Але мені найбільше з нагород –
Усе – таки знайти потрібне слово.

Ведуча: Щасливі ми і горді, що читаємо
Шевченка і Франка, і Лесю Українку
На українській незрівнянній мові
Їй не потребуємо більше словників.

Ведучий: Слова глибокої вдячності адресуємо сьогодні вчителям, які відкривають для нас безмежний і чарівний світ рідного слова.

(на фоні мелодії «Рідна мати моя...»)

Читець: Запах чебрець з материнського поля,
Немов нагадати силкується він,
Що мати дала нам і сонце, і долю,
Дала, не забравши нічого взамін.

Читець: З далеких країв нашу душу тривожну
До рідної хати птах добрий несе,
Бо тільки матуся уміє і може
Порадити, утішити, пробачити усе.

Ведучий : Прислухаймось і ми з вами, шановні, до мудрої материнської поради.

(Звучить діалог матері та дочки, обидві у вишиванках)

Мама: Як би тобі, доню, в світі не було,
Не скупись ніколи людям на добро.
Бо і так доволі хтось насіяв зла,
І холонуть душі наші без тепла.
Забувають діти мову матерів.
Глянь, від того болю світ аж посірів.
Доню моя, доню, кароока зірко,
У житті буває солодко і гірко.
Як би твої очі не манили зваби,
Не посмій вчинити Батьківщині зради.
Не посмій зламати гілку калинову –
Сиротою станеш, як забудеш мову.
Можеш призабути запах рути – м'яти,
Але рідну мову мусиш пам'ятати.
Можеш не впізнати голосу діброви,
Та не смій зректися маминої мови.

(продовжує звучати мелодія «Рідна мати моя...»)

Донька: Рідна моя мово – материнське слово!
Буду пам'ятати я завжди про те,
Як навчила мати слово шанувати,
І не оскверняти, бо воно святе.
Рідна моя мово – пісня колицкова!
Про усе казкове на своїй землі
Ніжнопелюсткова мово світанкова,
На якій співають птахи і джмелі.
Рідна моя мово - слово веселкове!
Ти зі мною будеш в щасті і в біді.
Рідна моя мово, маминому слову
Я вклонюсь, як хлібу і святій воді.

Ведучий: Ми свято віримо в те, що не зміліє ріка нашої мови ніколи, слово рідне заграє новими гранями краси і довершеності!

Ведучий: Ти є дух прадавнього мого народу,
мудрий витвір предків, покоління труди,
ти Святого Духа дивна нагорода.
Будь безмежна в людях, у майбутнє йди!